

AZ EGYHÁZ TANÍTÓ TEVÉKENYSÉGE

A KAPOSVÁRI EGYHÁZMEGYEI ZSINAT MUNKADOKUMENTUMA

Teológiai megalapozás

„Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére, és tanítsátok meg őket mindannak a megtartására, amit parancsoltam nektek.”

/Mt28,19k/

Jézus életét, nyilvános működését szemlélve azonnal szembeötlik a tény, hogy a Mester mindennapjaihoz szervesen hozzákapcsolódott a tanítás, bárhol is járt, szavai és tettei mindig Isten Országáról beszéltek. Tanítói mivoltát kortársai is elismerték, nem véletlenül találkozunk az evangéliumokban oly sokszor a „Rabbi” azaz tanító, mester megszólítással. Még ellenségei is elismerték: *„igazmondó vagy és az Isten útját az igazság szerint tanítod” /Mt22,16/*. Tanítványokat gyűjtött maga köré, akiket rendszeres oktatásban részesített, tanította őket imádkozni */Lk11,1/* feladatokat bízott rájuk */Lk 9,1; 10,1/*, formálta gondolkodásukat, jellemüket.

Mennybemenetele előtt mondott szavai pedig lényegében határozták meg az apostolok későbbi életét, működését. Pünkösöd után ezt a feladatot kezdték el nagyon komolyan venni, és minden erőt, megszerzett tapasztalatot, tudást beleadva megtenni, amire a Mester utasította őket. És ez a parancs volt az, amely végigkísérte az Egyház 2 évezredét, és komoly feladatként áll a mai keresztény ember előtt is. Amikor tehát nevelésről, különösen is keresztény nevelésről gondolkodunk, tudatában kell lennünk, hogy nem csak lehetőségünk, kötelességünk is továbbadni, amit mi is ajándékba kaptunk.

A nevelés, a nevelhetőség ténye adva van emberi természetünkkel. Az ember „meztelesen” jön e világra, tehát szüksége van testi – szellemi - lelki fejlődésre kialakulásra, vagyis „tanítandó”. Ugyanakkor egyben alkalmas is arra, hogy fejlődjön, képességeit kibontakoztatva többé váljon, vagyis „tanítható”. A II. Vatikáni Zsinat „Gravissimum educationis momentum” (továbbiakban GE), nyilatkozatban hangsúlyozza, hogy a nevelés az egyháznak is feladata (3. p.). Ezen feladat teljesítése révén segíteni akarja az embert, mint személyt, hogy tökéletesedése révén közreműködjék a földi társadalom és egy emberibbnek óhajtott világ felépítésében (uo.).

Manapság már tudjuk, hogy az ismeretek szerzése és tökéletesítése, a személyiség fejlesztése nemcsak a gyermek- és ifjúkor, hanem az egész emberi élet feladata. A tágabb értelemben vett pedagógia/nevelés tehát minden embert érint.

E dokumentumban tehát nem csak arra igyekszünk válaszokat keresni, hogy miként lehet hatékonyabb, emberközelibb és legfőképp krisztusibb gyermekeink, fiataljaink nevelése, hanem arra is, hogy mit tehetnénk a felnőtt keresztényekért, bátorítva és segítve az ő fejlődésüket is.

„VI. Pál pápa a negyedik általános Szinódus zárásakor nyomatékosan hangsúlyozta a rendszeres és jól szervezett hitoktatás fontosságát, mint az evangelizáció egyik formáját, mely különbözik az igehirdetéstől. Az igehirdetés és az ige hallgatása mellett szükségünk van a hitoktatásra, mint olyan útra, amelyen járva behatóbban részesülhetünk az evangélium tanításából. Szükségünk van olyan hitoktatókra és tanítókra is, akik rendszeres, alapos és komoly tanításukkal, valamint életvitelükkel felkeltik az érdeklődést Isten iránt. De bármennyire is törekszünk vetni, nem szabad elfelejtenünk, hogy a növekedést Isten adja.” */Szatmári Egyházmegye Zsinati könyve/*.

Jelen helyzet

Mielőtt bármiféle kérdésre választ keresnénk, nagyon fontos tisztázni, hol állunk most, mi az a kiindulási pont, ahonnan továbblépnünk, építkeznünk kell.

A család:

Nem véletlenül hangsúlyozza ma már minden neveléssel foglalkozó tudományág, hogy a család az emberi fejlődés legmeghatározóbb tényezője és terepe. A gyermek legelső hitoktatója a szülő (a család). Amit itt nem kap meg, azt később az óvodai/iskolai nevelésben igencsak nehéz, sokszor lehetetlen pótolni. Illetve ha a felnövekvő fiatal mellett nincs ott a család, a szülő példamutatása (ide sorolnám most, bár nem szorosan ide tartozik az egyel magasabb korosztály jó példája) ott igencsak megnehezedik a hitoktató dolga.

És bizony e téren igencsak rosszul állunk. Köszönhetően sok évtizednyi keresztényellenes nevelésnek, majd a rohamosan felgyorsuló szekularizációnak, illetve egy sokszor igencsak rosszul értelmezett, szabadosságba átcsapó szabadságnak, nagyon sok gyermek, fiatal nő fel úgy hogy semmiféle, vagy éppenséggel téves információt kap hitről, erkölsről, életről. Természetesen ez nem valakik hibáztatása, hiszen a mai szülő, sőt nyugodtan mondhatjuk, nagyszülő generáció is így nőtt már fel, amivel pedig nem rendelkezik, abból értelemszerűen adni sem tud.

Ahol változtathatunk:

Keresztelés előtti beszélgetés: persze néhány percben, rövid félórában sok mindent nem tudunk elérni, de legalább érdemes lenne kiemelni, hogy ez csak kezdet, meghívás valami többre. Jobban hangsúlyozni a szülő, a család felelősségét a hitre nevelésben, s egyben meghívni őket egy Istennel való mélyebb, szorosabb kapcsolatra.

Elsőáldozási felkészítés - bevonni a szülőket, akár azon az áron is, hogy kötelezővé tesszük az ezen való részvételt, szülői megbeszélés „értkezlet” cél, hogy a szülők maguk megismerjék a hitet, kialakuljon, vagy megújuljon az imaéletük, esetleg az elmaradt szentségek pótlása is.

Ötletek, javaslatok:

Iskolai hitoktatás:

2013-tól felmenő rendszerben hazánkban minden állami iskolában bevezették heti egy órában a választható hit vagy erkölcsstan oktatást. Mivel azóta már kellő idő telt el, ma már elmondhatjuk, minden évfolyamon lehetősége van a szülőnek arra, hogy órarend szerinti időben gyermeke hitoktatásban részesüljön. A tapasztalatok meglehetősen vegyesek.

1. „Kötelező”, tehát rossz. S ha már lehet, válasszuk a „kisebb rosszat”. Sok esetben azért lesz hittanos a gyermek, mert ez a „könnyebb”, itt nem kaphat rossz osztályzatot, az Egyház(at) képviselő hitoktató, vagy pap nem „követelhet” meg semmit, ez sokszor vezet fegyelmezési nehézségekhez, elkeserítő helyzetekhez
2. Az iskolai hitoktatás „elég”, nem várhatjuk el az érett hit kialakulásához, fejlődéséhez szükséges más jellegű találkozásokat (közösségi élmények, szentmise), illetve sok esetben szembesülünk azzal, hogy erre hivatkozva a szülő követeli a szentségek kiszolgáltatását, hisz ők eleget tettek vallási kötelezettségeiknek.
3. Részünkről pedig ott az illúzió kísértése, hogy ezzel eleget tettünk missziós feladatunknak.

Ahol változtathatunk: TUDATOSSÁG

1. Ha már van, „csináljuk” jól.
  - a. „csak” a hitoktató jár be, vagy lássák a papot is (még ha esetleg ő nem is tanít, fontos, hogy legyen lehetőség találkozni vele)
  - b. Kik azok a nem hitoktató tanárok/dolgozók, esetleg iskolai vezetés, akiktől lehet/érdemes segítséget kérni egy-egy problémás helyzetben.
  - c. Egy-egy csoportnál/osztálynál az osztályfőnök (etikát tanító pedagógus, más felekezet lelkésze) megszólítható-e közös gondolkodásra, munkára, esetleg közös projektre → ez akár missziós lehetőség is.
  - d. Osztályozás kötelezettsége (iskolánként változó) de mindenképp ott van. Ismeretek átadása – sokszor erre van csak lehetőség, közösségi élményt adni nem nagyon tudunk az idő rövideje és a körülmények miatt sem. Érthető, tömör, a korosztálynak megfelelő kérdésekre igyekezzünk válaszokat keresni. Következetesség!!! A kegyelem a természetesre épít. A hitnek igenis van tudományos, megmagyarázható/megérthető része, erre pedig egy tanóra kiválóan alkalmas.
2. Szülők felé
  - a. hogyan tudjuk közvetíteni a meghívást, a beiratkozáskor gyermekeiket lehetőleg katolikus hittanra írássák
  - b. segíteni őket a keresztény nevelésben, még ha ezt eddig nem is tették. Most talán komolyabban veszik, hiszen „érdekük” is. Közös programok, plébániai találkozás, kötetlen beszélgetés, esetleg kirándulás, megszervezése, lássák, kik vagyunk, és mit akarunk/tudunk adni
  - c. fontos, jó, de nem „elég”! Világossá tenni, hogy a szentségeknek ez csak előszobája, a keresztény élet sokrétűbb, mint a heti egy hittanóra (ami sokszor rajtunk kívülálló okok miatt el is marad (a legkevésbé fontos óra, helyére iskolai ünnepély, stb kerül). Szükséges a bekapcsolódás a plébániai életbe, szentmise (lehetőleg együtt, nagyobb helyeken akár külön alkalmakat „diákmisét” szervezve, a liturgikus szabályoknak megfelelően, de nekik szóló magyarázatokkal, tanítással)
  - d. Írásban!!! Ami nincs leírva, az nem létezik! Önmagunk „védelmét” is szolgálja, ha a tájékoztatás nem csak szóban hangzik el, hanem a legfontosabb információkat írásban is átadjuk (mit adunk, mit várunk, miben tudunk segíteni). A modern kommunikációs eszközök, közösségi oldalak jók és felhasználandók, de NEM ELEGENDŐEK!

Ötletek, javaslatok:

Plébániai/templomi hittan:

Mintha „mostohagyerek” lenne, talán köszönhetően annak is, hogy az Egyház hosszú időre a templom, sekrestye, plébánia falai közé kényszerült, sok esetben az ettől való félelem áll mögötte. Az iskolai hittan mindenki számára „kényelmesebb”, a gyerekek helyben vannak, könnyebb összegyűjteni a csoportot, nem szükséges kísértet biztosítani a gyerekek mellé, hiszen nem hagyják el az oktatási intézményt, a hitoktatás tárgyi feltételei (legalább részben) adottak. Nem vesz el külön időt senkitől.

↓ ELLENBEN

Erősíti a (plébániai) közösséghez való tartozást, óriási közösségépítő lehetőség, ami majd később megtartó erő lehet a felnövekvő fiatalok számára. Sokkal hatékonyabb szentségi felkészítést tesz lehetővé (elég nehéz szentségekről beszélni az iskola teljesen profán tantermeiben, miközben esetleg még más zavaró tényezők is ellenünk dolgoznak). Igaz áldozatot kíván, de ez nem feltétlenül probléma, hiszen ezzel is felkészítjük a gyerekeket arra, hogy bizony a keresztény életben nem minden „habostorta”.

Megismerhetik a pap életét, láthatják őt, „mint embert” és ezáltal közelebb kerülhetnek hozzá, és az Egyházhoz, nem mellesleg lehet ez a hivatások felébresztésének egy jó terepe is. Bevonni a mi „titkos világunkba” az érdeklődőket.

Amit tehetünk:

1. Megfelelő terek kialakítása, nagyon sok plébánián már van, néhány esetben sajnos nincs vagy korlátozott a lehetőség. Ahol nincs, ott kialakítható-e ilyen hittanterem (amit természetesen lehet közösségi alkalmakra is felhasználni).
Felszerelés: ma már egy tábla és néhány kréta nem feltétlenül elegendő. Térképek, projektor, egyszerű számítógép/laptop, kényelmes ülőalkalmatosságok, mini könyvtár, megfelelő mennyiségű Szentírás, csak a legfontosabb alapfelszerelések, de egy kis plébánia számára sokszor elérhetetlenek (egyházmegyei pályázat/anyagi segítség???)
2. Nem feltétlenül kéne ragaszkodni a bevált iskolai órák keretéhez, lehet akár ritkábban, de hosszabb időre meghirdetni (pl. havonta egyszer, de akkor egész délelőttre). Semmi képp se tananyag legyen, inkább kötetlen(ebb) találkozás, ima, játék, közös program, hisz itt a legmegvalósíthatóbb cél bevezetni a keresztény életbe, közösségbe!
3. Megfelelő időpont megtalálása, amikor a lehető legtöbb érdeklődő részt tud venni. Esetleg a szentségek kiszolgáltatását megelőző időben kötelező jelleg (legalább néhány alkalommal, vagy akár egy esztendőre is)
4. Bevonni a szülőket is főként az elején legalább alkalmanként. Egyházközségi képviselőtestület, közösségek, egyes tagok bevonásnak lehetőségét megvizsgálni. Szerepvállalásuk nem csak segítség nekünk, hanem tanúságtétel a gyerekek, fiatalok felé is, lehet a mindennapi életben Krisztuskövetőként élni.

Ötletek, javaslatok:

Katolikus iskolák:

Egyházmegyénkben 3 egyházmegyei fenntartású és 1 piarista iskola található. Ebből kettő általános iskola Tab és Zalaszabar, kettő pedig általános iskola és gimnázium (Kaposvár és Nagykanizsa), ezenkívül Tab, Kaposvár és Nagykanizsa óvodával is rendelkezik. Két katolikus szakiskola a Kolping Szövetség fenntartásában (Nagybajom és Csurgó) szintén figyelmet érdemel. Rendkívül fontos, bár sokszor szinte láthatatlan szerepet töltenek be az Egyházmegye életében. Természetesen azt is figyelembe kell vennünk, hogy egy iskola, a benne dolgozó pedagógusok munkája, példamutatása sokszor évek, évtizedek múltán mutatkozik meg a maga teljességében, de ez nem jelenti azt, hogy ne kéne, és ne lehetne ma tenni ezekért a „zászlóshajókért”

Amit lehetne tenni:

1. Jó, hogy ennyi van, de elegendő-e? Alapos körüljárást, és mérlegelést igényelne, de érdemes lenne megvizsgálni, hogy lehetséges/szükséges-e más helyeken, elsősorban nagyobb városokban (ahol legalább 2 iskola működik) elindítani, esetleg átvenni egy intézményt (Siófok, Marcali, Nagyatád, Barcs) mindenképp bevonva, és meghallgatva a helyi plébánost, mint a környéket, annak igényeit leginkább ismerő illetékes személyt. E helyeken elsősorban általános iskolában lehetne gondolkodni, de egy helyütt érdemes lehet akár gimnáziumban is. Mindenképp szükséges a közlekedési lehetőségek megvizsgálása, mekkora területről várhat az iskola gyerekeket.
2. Szakiskolák: a hiány óriási, az igényt talán meg lehetne teremteni. Nem minden diák alkalmas (és nem is feltétlenül kell hogy az legyen) gimnáziumi képzés elvégzésére, arra, hogy leérettségizzen, majd főiskolán, egyetemen tanuljon tovább. Az ő számukra is jó lenne, ha lenne lehetőség olyan szakiskolában/szakgimnáziumban tanulni, és szakmát szerezni, amely emberi értékek felé és a kereszténységre való nyitottságra is elindítja őket.
3. Az egyházmegyei fenntartású iskoláinkban mindenütt van lelki vezető (plébános, vagy vezető hittanár püspöki biztostként) ez mindenképp jó és szükséges is. Alapvető feladat erősíteni a kapcsolatot közte és az iskolába gyerekeket, fiatalokat küldő plébániák között.
4. Felvétel egyházi iskolába. Ez különösen a gimnáziumokat érinti, az állami oktatási rendszer által előírt objektívnek mondható felvételi rendszer bennünket is kötelez (általános iskolából hozott jegyek, központi felvételin elért eredményekből kiszámított pontrendszer). Mennyire van helye a „szubjektív” szempontoknak (hitéleti aktivitás, a küldő család bekapcsolódása a plébánia életébe stb.)? mit lehet tenni egy olyan gyerekért, aki megállná a helyét egy gimnáziumban, elkötelezett a vallási élete, de esetleg kicsit gyengébbek az eredményei?
Kiváló képességű, de semmiféle hitéleti tapasztalattal (és sokszor érdeklődés nélkül) fel kell-e vennünk mindenkit, ezzel sokszor épp a komoly hitéleti munkát ellehetetlenítve. Lelkipásztori ajánlások: mind az iskola, mind a küldő lelkipásztor vegye komolyan. Ő ismeri a gyereket, a családot, és ugyanakkor joggal várja el az iskolától, hogy ne elszakítsa, hanem az adott plébánia közösségébe integrálja a fiatalt. Csak annak adjunk ajánlást, akiről meggyőződünk, hogy a hitéletet is komolyan veszi, ha nem, ezt is jelezzük az iskola felé. (MIN VÁLTOZTASSUNK? ÚJ FORMANYOMTATVÁNY?)
Az iskola pedig fogadja el és vegye komolyan a plébános ajánlását vagy éppen fenntartásait.